

Ochrana přírody v ČR

Lipka – školské zařízení pro environmentální vzdělávání, Brno, Lipová 20
pracoviště SEV Rychta Krásensko

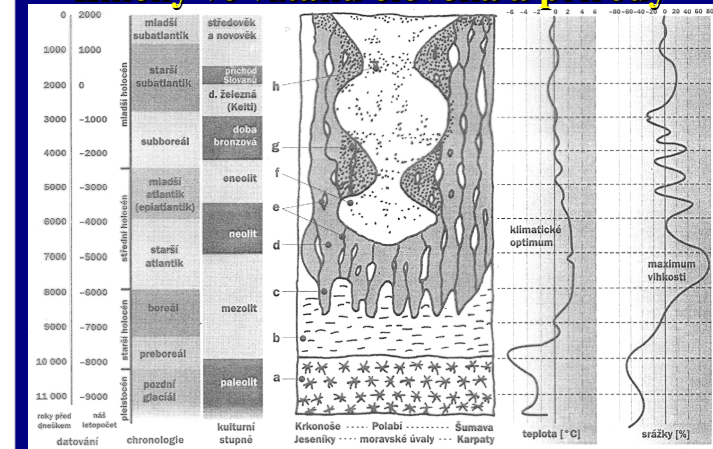

Změny ve vztahu člověka a přírody

- > neolitická revoluce = ofenzivní adaptace = adaptace prostředí pro potřeby člověka
- > středověká kolonizace = neexistence divočiny ve střední Evropě (reálně a postupně i mentálně)
- > průmyslová revoluce = využití energie fosilních paliv
- > průmyslové zemědělství = ztráta vazby na půdu
- > trvale udržitelný rozvoj = reflexe nesmyslnosti lineárního pojetí dějin západní kultury

Všechny tyto změny jsou ireverzibilní (nevratné), protože byly spojeny s růstem populace člověka.

Změny ve vztahu člověka a přírody

Právo = reflexe společenského vědomí

- právní úpravy týkající se životního prostředí: hospodaření s vodou, lesy, lov, pastva = tzv. common goods vnímaná ovšem jako majetek pána (př. hajní)
- první ekologický zákon – zákaz spalování levného uhlí v Londýně
- ochrana přírody – NP v USA – 1. Yellowstone 1872
- ve 2. polovině 20. století se vytváří legislativa ochraňující jednotlivé složky ŽP: vody, ovzduší, les...; rovněž vzniká legislativa týkající se nebezpečných produktů lidské společnosti – odpady, chemické látky
- koncem 20. století legislativa týkající se účasti a informování veřejnosti o ŽP

Historie ochrany přírody v ČR

- romantická šlechta - 1. druhová ochrana: 1800 Josef kníže Schwarzenberg nařízení o ochraně medvědů na panství krumlovském
- 1. speciální ochrana – 1836 Jiří hrabě Buquoy – Žofínský prales (1858 - Boubín)
- přelom 19. a 20. století – spolková činnost – 1904 „Svaz spolků pro okrašlování a ochranu domoviny“
- 1918 – úřední ochrana přírody v rámci ministerstva školství a národní osvěty
- 1922 – 7 soukromých přírodních rezervací
- 1938 – 142 rezervací (ale 113 v Čechách)

Historie ochrany přírody v ČR

- 40/1956 – zákon o ochraně přírody: NP, CHKO, SPR, dále chráněná naleziště a chráněné přírodní výtvořy
- další zákony ŽP (o znečištění ovzduší 1967, o vodách 1973, lesní zákon 1977)
- 1970s založen TIS, násilně přetransformován v ČSOP 1979
- ochrana přírody spadá pod Ministerstvo kultury
- 1988 – ekologicky významný krajinný prvek, zahájeno mapování
- 1989 stav ŽP je jedním z hlavních argumentů impotence socialistického způsobu řízení

Historie ochrany přírody v ČR

- 1990 – zřízeno Ministerstvo životního prostředí
- 1992 – zákon o ochraně přírody
- 1990s – novelizace dalších zákonů v oblasti ŽP + nové zákony: o právech zvířat (193/1994), o obchodování s ohroženými druhy (16/1997), EIA (244/1992), o ochraně ozónové vrstvy (86/1995), o odpadech (238/1991)
- periodizace 1990s z hlediska ekologických hnutí
- 2000s – novelizace uvedených zákonů, harmonizace legislativy s EU, vytváření koncepcí

Ústava

- preambule: „My, občané České republiky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku,.....odhodláni společně střežit a rozvíjet zděděné přírodní a kulturní, hmotné a duchovní bohatství... přijímáme tuto Ústavu České republiky:“
- čl. 7: Stát dbá o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství
- Návrh Ludvíka Vaculíka na ústavně zakotvenou právní subjektivitu přírody.

Listina základních práv a svobod

- čl. 14/3: svoboda pohybu může být omezena z důvodu ochrany přírody
- čl. 35: 1) Každý má právo na příznivé životní prostředí. 2) Každý má právo na včasné a úplné informace o stavu životního prostředí a přírodních zdrojů. 3) Při výkonu svých práv nikdo nesmí ohrožovat ani poškozovat životní prostředí, přírodní zdroje, druhové bohatství přírody a kulturní památky nad míru stanovenou zákonem.

Zákon o ochraně přírody a krajiny 114/1992 Sb.

ZVLÁŠTNÍ (speciální, územní) OCHRANA PŘÍRODY

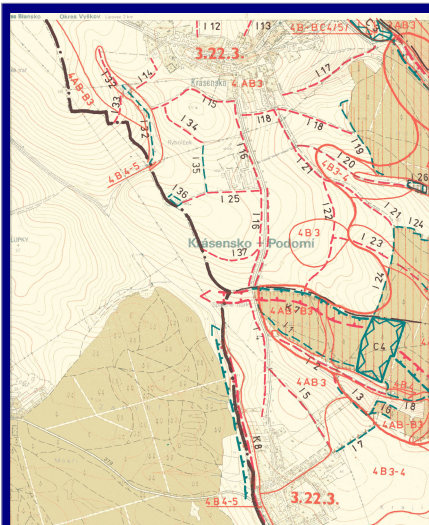
- velkoplošná CHÚ: NP, CHKO – zonace, výkon státní správy správou NP či CHKO
- maloplošná CHÚ: NPR, NPP, PR, PP

Zákon o ochraně přírody a krajiny 114/1992 Sb.

OBECNÁ OCHRANA PŘÍRODY

- ÚSES – územní systémy ekologické stability
- VKP – významné krajinné prvky
- přírodní park a krajinný ráz
- obecná ochrana rostlin, živočichů a dřevin
- ochrana jeskyní
- ochrana paleontologických nálezů

Ukázka lokálního generelu ÚSES

Zákon o ochraně přírody a krajiny 114/1992 Sb.

DRUHOVÁ OCHRANA PŘÍRODY

- památné stromy
- zvláště chráněné druhy rostliny a živočichů:
 - ohrožené
 - silně ohrožené
 - kriticky ohrožené
- seznam je obsažen ve vyhlášce MŽP 395/1992 Sb. a jejích novelizacích

Instituce ochrany přírody

- Ministerstvo životního prostředí
- Krajské úřady
- Úřady pověřených obcí
- Obecní úřady
- Česká inspekce životního prostředí
- Správy národních parků
- Správy chráněných krajinných oblastí
- stráž přírody

- Další instituce: Státní fond životního prostředí, Agentura ochrany přírody a krajiny, aj.

Novelizace zákona o ochraně přírody

- přizpůsobení systému Natura 2000
- upravení ochrany přírody ve vojenských újezdech

Natura 2000

- chrání evropsky významné druhy a stanoviště
- v ČR – 46 druhů ptáků, 75 druhů dalších živočichů, 40 druhů rostlin a 58 typů stanovišť